

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

«Η Ελλάς υπήρξεν, έζησεν, ήκμασε και παρήκμασεν ως έθνος, επί τέλους δε απέθανεν υπό τον ζυγόν των βαρβάρων. Εκ πλάνης εξελάβομεν ως ζωήν τον ηρωισμόν της επανάστασεως, διότι, εκ των μετέπειτα και εκ των νυν ιδίως, απεδείχθη απλούς γαλβανισμός. Η Ελλάς ουδέν μετά την απελευθέρωσίν της άξιον λόγου έπραξε».

Ιωάννης Σπηλιωτάκης, Η κρίσις, 1874, σ. 5.

Εαρινή Ισημερία. Ευαγγελισμός της Θεοτόκου. Επανάσταση του 1821. Ένα γεγονός και δυο επέτειοι που καλούν για μεγάλες σκέψεις. Αυτό στον ΝεοΕλληνικό Τριτοκοσμισμό σημαίνει ξύλινη ρητορικότητα με τετριμμένα clichés. Ο συνήθης υπερπληθωρισμός – σε όλα. Με μια καταγέλαστη και δακρυρροούσα συναισθηματικότητα. Συγκινητική μεγαλοστομία, να η «ιδεολογία» του ΝεοΕλληνισμού.

Σοβαρά τώρα. Και πρώτα-πρώτα οι επέτειοι για μας είναι ως γεγονότα. Ο χρόνος στον Ελληνισμό είναι περιοδικός κατά την ουσία του. Τόσο κυκλικός που φθάνουμε στο δόγμα της Αιώνιας Επιστροφής (στους Πυθαγόρειους, στους Στωϊκούς, στον Nietzsche). Θα πει ότι τα συμβάντα διαρκούν και οι καταστάσεις ισχύουν όσο επαναλαμβάνονται. Κάθε χρόνο ο ήλιος θα παίρνει αυτή την εποχή της άνοιξης το πάνω χέρι και η φύση θα ανοίγει τις μυστικές δυνάμεις της σε μια φαντασμαγορία κοσμικής άνθισης. Κάθε βράδυ ο Ήλιος θα νικάει τις δυνάμεις του σκότους για να ανατείλει σε έναν ευλογούντα κόσμο την επόμενη αυγή. Κάθε τόσο πρέπει να επανερχόμαστε στις συστατικές εμπειρίες μας για να αντλούμε δύναμη και να επιβεβαιώνουμε κατεύθυνση όλοι και όλα – τα άτομα, οι εταιρείες, τα κράτη, οι θεσμοί. Ο Ευαγγελισμός, που δεν βιώνεται σαν να συμβαίνει τώρα η άμωμος σύλληψη, δεν είναι Ευαγγελισμός, είναι υποκρισία ή κατά συνθήκην ψεύδος. Και η Επανάσταση του 1821 που δεν συντελείται τώρα και αύριο, ξόφλησε. Και χωρίς την αρχή του, όλο το οικοδόμημα που στήθηκε στην πλάτη της, τελείωσε επίσης. Όπως και τέλειωσε. Γι αυτόν τον λόγο. Η Ισημερία μας λέει ότι η δύναμη της φυσικής τελειότητας είναι μαζί μας. Αν βέβαια την προσέξουμε και την προσκυνήσουμε. Η πραγματικότητα είναι μαγική. Πρέπει να το πεις και να το ζητήσεις ιεροτελεστικά κάτι για να σου δοθεί, κι ας είναι στην άκρη του χεριού σου. Και ο Ευαγγελισμός την ίδια εποχή μας λέει ότι η ίδια δύναμη που χαρίζει τη φυσική τελειότητα, δίνει και τη λύτρωση της ψυχής από το θάνατο του σκότους. Και η Επανάσταση

έγινε σαν τώρα, και γίνεται τώρα αν είναι αληθινή. Αλλά δεν βιώθηκε. Χάθηκε η ταυτότητά της. Και η Χώρα απέτυχε. Άρα δεν έγινε Επανάσταση τότε. Με τις πράξεις σου δεν προδιαγράφεις μόνο το μέλλον. Μπορείς να καταστρέψεις και το παρελθόν. Σε κάθε πράξη που κάνουμε ζυγίζεται η σωτηρία του κόσμου πάνω της, από τη δημιουργία του μέχρι το τέλος των αιώνων. Η Σάρκωση του Θεού Λόγου έδειξε πώς καταργείς το παρελθόν. Σε τέτοια ευθύνη μας υποχρεώνει η πραγματικότητα. Συνεχώς. Ό,τι έχουμε κάνει με ιδρώτα και αίμα μπορεί να χαθεί σε μια στιγμή. Και αυτό θα γίνει αν δεν επαναλαμβάνουμε αδιαλείπτως επιτείνοντας τις αρχές με τις οποίες στήσαμε το κάθε επίτευγμά μας σε οποιαδήποτε περίπτωση.

Η Επανάσταση έγινε με την Ισημερία και τον Ευαγγελισμό. Αφήστε τους μωρούς να διαπληκτίζονται αν έγινε σε τούτη την πόλη ή σε εκείνη, εκείνη την ημέρα ή την άλλη, με λάβαρο ή χωρίς, από τούτον ή από εκείνον, με ξένο δάκτυλο και ύποπτες εταιρείες ή με λαχτάρα ανάστασης και συνείδηση του τέλους.

Ασήμαντα φαινόμενα.

Η ουσία είναι μια. Η Επανάσταση για να είναι Επανάσταση έπρεπε να απελευθερώσει το δημιουργικό δυναμικό του Ελληνισμού. Όπως η Άνοιξη διεγείρει τη γονιμότητα της γης και τον οργανισμό της φύσης. Και έπρεπε να συνεχίσει τη σύγκραση των δυο βασικών ροπών της ανθρωπίνης ψυχής από εκεί που είχε μείνει στην τελευταία περίοδο του Βυζαντίου: εννοώ βασικές ροπές τον αγωνιστικό Έρωτα του Καλού και την αφετική ανάγκη Ησυχαστικής Λύτρωσης.

Η Επανάσταση για να είναι γνήσια έπρεπε να είναι το Έαρ του Κλασσικού και ο Ευαγγελισμός του Βυζαντινού ταυτόχρονα.

Δεν ήταν να γίνει. Μακάβρια ηχούν στα αυτιά μας και στα κατάβαθα της ύπαρξής μας οι εφιαλτικές καμπάνες της διάγνωσης που έβαλα επικεφαλής του άρθρου μου.

Η επιστροφή στις ρίζες του Ελληνισμού, στο παντοδύναμο κλασσικό, στην άλλη εκείνη και ακαταμάχητη και παγκόσμια Επανάσταση του Λόγου που καθόρισε την ιστορία περισσότερο και από τη Νεολιθική, η επιστροφή αυτή της Μικρής Επανάστασης του 1821 στη Μεγάλη ήταν αυτονόητη προϋπόθεση επιτυχίας. Αυτονόητη γιατί εξέφραζε το Νόμο της Ισχυρής Ταυτότητας που πολλές φορές έχω αναπτύξει. Αλλά και αυτονόητη λόγω του Πνεύματος των Καιρών. Λίγο πριν άλλες Επαναστάσεις προλαλούσαν και προιδέαζαν ότι η Ευρωπαϊκή φάση της Ιστορίας θα έμπαινε σε περίοδο παρακμής. Η Αμερικανική, η Γαλλική και η Πρωσική Επανάσταση. Και οι τρεις θεμελιούμενες στο κλασσικό. Από τις τρεις η Αμερικανική αντιπροσώπευε το Προφανές Πεπρωμένο του Κόσμου. Η Γαλλική εκφυλίστηκε και απέτυχε γρήγορα. Η Γερμανική κατέρρευσε μετά από ηρωική ρομαντική πάλη ματαιότητας. Είναι αποκαλυπτική η τραγική ειρωνεία της Ιστορίας. Ο ΝεοΕλληνισμός μιμήθηκε βασικά το Γαλλικό Πνεύμα (πλην της Νεοκλασσικής Αρχιτεκτονικής), το Γερμανικό Σύστημα και τίποτε το Αμερικανικό. Χειρότερη επιλογή δεν θα μπορούσε να γίνει, που αντιτίθεται ταυτόχρονα προς τη φύση του χαρακτήρα μας και προς το Άνυσμα της Ιστορίας σε αυτές τις συγκυρίες. Και έτσι κατέληξε. Είναι οικτρά γελοίο ότι ακόμη σήμερα ο πολιτιστικός μας χαρακτήρας (χαρακτήρας πιθήκου) έχει αναφορά στον Διαφωτισμό. Και οι ελπίδες των αποτυχημένων.

Ο ΝεοΕλληνισμός έχασε το Κλασσικό. Έχασε δηλαδή την Αναγέννηση. Έχασε το Έαρ του Κόσμου. Έχασε ταυτόχρονα και τον εαυτό του και το φύσημα του αέρα των καιρών. Κι έτσι χάθηκε από την Ιστορία.

Είναι τόσο οδυνηρότερο το γεγονός, όσο οι δυο επιταγές της Επανάστασης δεν αντιστρατεύονταν η μια την άλλη, αλλά αλληλοβοηθούνταν. Λέω για την Αναγέννηση του

Κλασσικού και την Ανάσταση του Βυζαντίου. Γιατί η Αναγέννηση άρχισε στο Βυζάντιο. Και στην τελευταία Βυζαντινή περίοδο έχουμε μια έκρηξη των ηφαιστειακών δυνάμεων του Κλασσικού. Οι κλασσικές σπουδές αυτές καθ' εαυτές ακμάζουν. Η αγιογραφική ζωγραφική αποκαλύπτει νέο ορισμό της κλασσικότητας και ολοένα προετοιμάζει την έλευση του βασιλείου της φυσικής τελειότητας. Η αρχιτεκτονική βρίσκει νέα αρμονία του ευθέος και του καμπύλου, σε έναν ρυθμό που ξανακάνει το οικοδόμημα γλυπτό στο χώρο και εξωθεί προς τα έξω το σημείο οράσεώς του.

Ρητορική και ιστοριογραφία ακμάζουν. Σκέψη φιλοσοφική και θεολογική φτάνει σε νέα ύψη, στην τελευταία δημιουργική της περίοδο, γύρω ιδίως από τις Ησυχαστικές Έριδες.

Η Αναγέννηση είχε αρχίσει στο Βυζάντιο. Και μετά την πρώτη Πτώση της Πόλης στους Λατίνους το 1204, η φλόγα της Αναγέννησης μεταλαμπαδεύτηκε στη Δύση. Τόσο το ευκολότερο για τον ΝεοΕλληνισμό να περνούσε πάνω από τον μεταχειρισμένο Κλασικισμό της Δύσης στον πρωτότυπο και οικείο. Και να συνενώσει σε μια και ενιαία προστακτική τα τρία προτάγματα του Κλασσικού, του Βυζαντινού και του Ευρωπαϊκού. Αλλά δεν επέπρωτο.

Ξαναγυρίζω εκεί που άρχισα. Ο χρόνος έχει μικρή σημασία για την πνευματικότητα του χώρου μας και του πολιτισμού μας. Ο χρόνος μετράει γι' αυτούς που δεν τα καταφέρνουν καλά. Προβάλλουν την αδυναμία και το ανικανοποίητό τους σε απειρωτικές εσχατολογίες. Εξ ορισμού ο χρόνος είναι μια τροπικότητα του ατελούς. Στην τελειότητα ο χρόνος αίρεται και η αιωνιότητα εισέρχεται στη στιγμή. Η στιγμή γίνεται αιώνια. Δεν έχει νόημα τίποτε άλλο.

Αλλά δέστε ωσαύτως και τη λύση του προβλήματός μας. Αυτό που ήταν να γίνει και δεν έγινε, αυτό το ίδιο πρέπει να γίνει τώρα και πάντα. Αίφνης στο βαθύτατο σκοτάδι χαράζει η αυγή. Είναι το δυσκολότερο και το ευκολότερο πράγμα να γίνει. Δυσκολότατο έως αδύνατο – γιατί μας έριξαν οι Ανάξιοι μέσα στο πηγάδι της Ιστορίας σαν απόβλητο. Ευκολότατο γιατί δεν χρειαζόμαστε τίποτε άλλο εκτός από τη Δελφική επιταγή του Γνώθι σαυτόν. Να ανακαλύψουμε μέσα μας τον τρόπο σκέψης και την αξιολογία του Ελληνισμού. Τον δικό μας κανόνα και τη δική μας ζυγαριά. Και να κλωτσήσουμε τους Πιθήκους του Καθεστώτος Leviathan. Δεν τους βλέπετε πώς είναι; Πως μιλάνε, πως σκέπτονται, πως συμπεριφέρονται; Είναι δικοί μας;!

Η δική μας Ένδοξη Επανάσταση, των Δημιουργών Ελληνισμού, είναι μπροστά μας!

[Δημοσιεύθηκε στην "ΕΞΠΡΕΣ" 26-3-2011]